

РЕЦЕНЗИЯ

на проф. д-р **Надка Николова Николова**

по процедура за заемане на академичната длъжност *професор*

в област на висше образование 2. Хуманитарни науки,

професионално направление 2.1. Филология

(Тюркски езици – Историческа лингвистика на турския език)

в ШУ „Епископ Константин Преславски”

Конкурсът за заемане на академичната длъжност *професор* е заявен от Катедрата по турски език и литература на Факултета по хуманитарни науки на Шуменския университет и е обявен в бр. 41 на Държавен вестник от 03.06.2022 г. При обявяването на конкурса и по хода на процедурата досега са спазени всички нормативни изисквания.

Единствен кандидат по процедурата е доц. д-р **Мийрям Неджиб Салим-Ахмед**. Кандидатката е преподавателка в ШУ от 1993 г. Има завършено висше образование по Турска филология. Образователната и научна степен „доктор” е придобита през 2008 г., а званието „доцент” – през 2014 г.

Кандидатката е университетски преподавател с дълъг педагогически опит, **преподавателската ѝ дейност** е интензивна и разнообразна. Разработила е програми за 7 лекционни курса за бакалаври по Съвременен турски език (Морфология, Семантика и лексикология, Синтаксис), Практически турски език, както и по Историческа лингвистика, Османски език и Османски правни и държавни документи. Освен тези дисциплини води курсове и на магистри в програмите Езиково обслужване на туризма и бизнеса, Балканистика и Лингвистика и превод: Съвременен турски език, Развитие на турската книжовна норма и Османски език и култура. Вижда се, че спектърът на преподаваните дисциплини е широк и обхваща основни дялове от филологическото образование. Седем от водените курсове са разработени през последните години.

М. Салим е научен ръководител на петима докторанти и шестима дипломанти, един от които в чужбина. Кандидатката е преподавала и в чужди университети – била е лектор по турски език, литература и култура в университетите в Истанбул (2016), Одрин (2015) и Текирдаг (2017). Навсякъде е проявявала качества на опитен организатор на университетското образование.

Респектиращият ѝ педагогически опит добре се вижда и в двете учебни помагала, които е подготвила и издала през 2022 г. Те са изключително ефективни с оглед на целите, с които са съставени; теоретичният материал в тях е представен достъпно и прегледно, практическите упражнения са целенасочени и добре комбинирани. В тях се оглеждат методологичните и теоретичните компетенции на един отличен университетски преподавател.

Със задоволство може да се отбележи, че от приложената справка за придобиване на академичната длъжност „професор“ доц. М. Салим надвишава значително изисквания брой точки по три от петте показателя. Основните **научни сфери**, в които има публикации, са Историческа лингвистика на турския език, Съвременен турски език, Османско изкуство и култура, Епиграфика. За участие в конкурса доц. М. Салим-Ахмед *е представила 36 разработки* (без да игнорирам факта, че кандидатката има общо 61 научни труда в различни направления на туркологията и османистиката.). Разработките са публикувани след придобиването на званието „доцент“, не са били рецензирани по предходна процедура и се разпределят така: 4 монографии (в т.ч. второ преработено издание на монографията от 2021 г. за ескиджумайския панаир); 1 студия, 26 статии, 2 учебни помагала; участие в изготвянето на 3 речника. Всички представени материали са в направлението на обявения конкурс. В съавторство са 2 от монографиите, студията, речниците, едно от учебните помагала и 12 от статиите. Девет (9) от публикациите са отпечатани в чужбина, като една е издадена в индексирано списание в чужбина; 12 са на чужд език. Тринайсет (13) от публикациите може да се намерят в научната периодика; също толкова са изследванията, публикувани в рецензирани и реферирани тематични сборници

или колективни монографии. По отношение на лексикографския ѝ труд (тежък, често недооценяван, но изключително полезен) мога да изкажа само адмирации. Обобщено мога да кажа, че в рамките на изброените предметни сфери авторката провежда задълбочен анализ, лансира иновативни идеи и обобщава достоверно звучащи изводи. Като изследовател тя се отличава със сериозна теоретична подготовка, яснота на постановките, прецизност на научния анализ, лингвистичен усет, точност и стегнатост на изложението.

Доц. М. Салим е разпознаваема като изследовател – свидетелство за това е и списъкът с *18 забелязани цитирания* от наши и чужди автори, което говори за мястото ѝ в туркологичната научна общност през рецензирания период.

Доц. М. Салим активно участва в научния живот не само с публикации, с доклади в множество национални и международни научни форуми, а и в организацията на 6 от тях. Тя е член на 6 редколегии, редактор и рецензент е на 7 научни издания. Член е на Съюза на учените в България. След 2014 г. участва в 11 научни проекта – два национални и 9 университетски, като на някои от тях е научен ръководител, какъвто е все още действащият проект, финансиран от ФНИ, пряко кореспондиращ с научните ѝ интереси през последните години: „Писмовниците на Българското възраждане като източник за формирането и функционирането на книжовния български език“.

В този аспект решението на доц. д-р Мийрям Салим да кандидатства за заемане на длъжността професор е отлично мотивирано с доказани качества, опит и резултати. Към тях трябва да се добавят и многобройните ѝ административни ангажименти – ръководител на Катедрата по турски език и литература (от 2017 г.); председател на ОС на Факултета по хуманитарни науки към ШУ (от 2020 г.); директор на НЦ „Туркологични изследвания и интеркултурна комуникация“, чието формиране и откриване е иницирано от кандидатката през настоящата година. Към тях следва да се добави членството ѝ в множество структури и комисии на факултетско и университетско ниво, стажът като отговорник по качеството, подготовката на учебни планове, на

магистърски и докторски програми, материали за акредитация и др. Всички тези нелеки отговорности, изпълнени със съзнание за тяхната сериозност, доказва богатия ѝ административен опит, оценката на колегията и уважението към нея.

Централно място сред публикациите на доц. Салим заема монографията „По следите на османското епистоларно изкуство илм-ю инша” – специално подготвена като **хабилитационен труд**, който същевременно бележи един логичен етап в заниманията на авторката с проблеми в областта на османската култура и османския език като база на тази култура. Идеята за изследването на османските сборници „инша“ и „мюншеат“ е плод на научното любопитство на доц. М. Салим в продължение на няколко години.

Предложеният в монографията текст е навременен и необходим, тъй като темата за мястото и ролята на писмовниците в османската култура и влиянието им върху формирането на езиковото съзнание и върху отношението на езиковия ползвател в частност и на обществото като цяло към културните процеси е актуална. В този смисъл трудът има интердисциплинарен характер, който се вписва в повелите на модерната наука от 21. век.

Монографията има класическа постройка, в която се вмества информация, оформена и поднесена според класическите академични стандарти – с конкретизиран изследователски предмет, с ясно поставени цели и задачи, с много добросъвестни обзори и опори върху чужди проучвания в областта, с разбираем и увлекателен език, със стремеж към балансирана употреба на специални термини, с видимо открояване на вече известното от новите авторски интерпретации на теоретични и фактологични положения. Тя е композирана според каноните на научното изследване: след *уводната част*, която защитава разработката и въвежда читателя в света на писмената комуникация в исторически и социо-културен аспект, следват четири глави, които са подредени и балансирани според значимостта на съдържанието си. *Първата глава* има теоретичен и историко-културен характер – въвежда в зараждането на епистоларната литература в доосманските мюсюлмански култури. Изтъкнато е

значението ѝ за формирането на представи за ролята на езика в османското общество, за социалната комуникация и за структуриране на обществото като цяло. Понятията и термините в османските писмовници, представянето на известни автори на ръкописни и печатни ръководства в историята на османското общество са тема на *втората глава*, богато снабдена с илюстративен материал. Този исторически екскурс разкрива широката осведоменост на доц. М. Салим като учен турколог и би могъл да е полезен за настоящи и бъдещи специалисти със своя енциклопедичен характер. *Третата глава* има за обект сборниците мюншеат и инша в историята на турската литература. Авторката е направила подробна класификация, представила е типовото им съдържание и е анализирала специфичната им структура. Отделно са представени ръкописните и печатните писмовници. Направена е класификация на видовете писма – на официалните (писмата с административно-делови и правно-търговски характер) и на частните (между членове на семейството, между приятели и под.), като е описала тяхната специфика и ги е сравнила. Езикът и стилът на епистоларните произведения са обект на *четвъртата глава*. Отделено е внимание на граматични, лексикални и терминологични особености, които – наред с турската езикова основа – са продукт от влиянието на арабския и персийския език, заели важно място в създаването и функционирането на османотурския езиков идиом. Съществено място заема интерпретацията на етикета и учтивостта в кореспонденцията като маркер за йерархията в османското общество и в културата на общуване. *Заключението* представя качествено обобщение на идеите в текста, съпоставка на формите и функциите на османотурската епистоларна литература.

Изследването е направено вещо, с професионален маниер; ракурсите са подбрани подходящо, тълкуването е надеждно и логично. Текстът се отличава с ясна структура, с богата информативност, с обективност при оценката на научните мнения на различните изследователи, с достъпност при обясняването на сложни научни понятия и термини – все изисквания, специфични за висококачествен текст с научно предназначение. Целият труд издава един зрял

изследовател, дълбоко премислил проблематиката на формирането на писмената комуникация в исторически, социо-културен и езиков план. Трябва да се отбележи подходящото техническо и шрифтово оформяне на текста, позволяващо открояване на ключовите положения и по-добро възприемане. Изпълнението е изрядно в езиково и стилистично отношение. Не може да се даде цялостна оценка на монографията, без да се спомене богатият специализиран библиографски апарат, допълнително убеждаващ в научната ѝ стойност. Сама по себе си монографията е стимул за по-нататъшни изследвания.

Въз основа на направените наблюдения констатирам, че научните и педагогическите качества на кандидатката са несъмнени. Тя е компетентен и надежден изследовател и доказал се университетски преподавател. Приносите ѝ в науката, преподавателският ѝ опит и учебната ѝ дейност удовлетворяват изискванията на ЗРАС и съпътстващите го правилници, както и личните ми очаквания като член на научното жури.

*Към високата си оценка за научноизследователската, публикационната и преподавателската работа на доц. д-р Мийрям Салим в заключение мога само да добавя своята увереност, че тя е достоен кандидат за заемане на академичната длъжност професор в област на висшето образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1 Филология (Тюркски езици – Историческа лингвистика на турския език) в катедрата по Турски език и литература към Факултета по хуманитарни науки на Шуменския университет. Затова с убеждение предлагам **да бъде избрана за професор по турски език** в Шуменския университет.*

Подпис:.....
(проф. д-р Н. Николова)

10. 10. 2022 г.